

YENİ YURT ANADOLU

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ (1040 – 1157)

*Selçuklular, **Oğuzların Üç-ok Kolunun, Kınık Boyuna mensuptur.**

****BOY:** Ortak bir sosyal düzen içinde bir arada yaşayan, aynı soydan insanların meydana getirdiği topluluk. (Alıntı)

Devlet, adını Oğuz-Yabgu Devleti'nde Subaşı (Ordu Komutanı) olarak görev yapmış olan **Selçuk Bey'den almıştır. Selçuk Bey, Oğuz-Yabgu hükümdarı ile anlaşamayınca Kınık Boyu ile **Cent şehrine** gelir ve Gaznelilerle komşu olur.

*Selçuk Bey'in vefatından sonra oğlu Arslan Yabgu, onun Gaznelilere esir düşmesinden sonra ise Selçuk Bey'in torunu **Tuğrul Bey (Muhammed)** Kınık Boyunun başına geçer. Tuğrul Bey ve kardeşi **Çağrı Bey (Davut)** çeşitli nedenlerden dolayı Maverünnehir'den ayrılp yeni yurt bulmak için Batıya, Anadolu'ya yönelmişlerdir.

NOT: Büyük Selçuklular başkentlerini sürekli Batıya doğru (Nişapur, Rey, Isfahan) kaydırmışlardır. Bu durumun sebebi; takip edilen fetih politikasıdır yani, Anadolu topraklarını fethetmek düşüncesi.

*** **Çağrı Bey**, emrindeki kuvvetlerle **1015-1021** tarihleri arasında Anadolu topraklarını keşfetmek amacıyla **keşif akınları** düzenlemiştir. Anadolu'nun yurt edinmek için uygun olduğuna karar verilmesinden sonra Tuğrul Bey adına hutbe okutarak hükümdarlığını ve bağımsızlığını ilan eder. Bu duruma tepki gösteren **Gazneliler ile 1040 tarihinde Dandanakan Savaşı** yapılır. Dandanakan Savaşının sonucunda;

- a) Gazneliler savaşı kaybeder ve yıkılma sürecine girer.
- b) Büyük Selçuklu Devleti'nin resmen kurulduğu kabul edilir.

* Tuğrul ve Çağrı Bey kardeşler döneminde Anadolu'ya yerleşmek için sürekli askeri seferler yapılmaya başlanması ile Anadolu'nun büyük bir kısmına hakim olan Bizans İmparatorluğu (Doğu Roma İmparatorluğu) iyice yıpratılmıştı. Bu dönemde, Bizans ile Pasinler Ovası'nda (Erzurum), **1048 tarihinde Pasinler Savaşı** yapıldı. Pasinler Savaşı, **Anadolu'nun yurt edinilmesi için Bizans ile yapılan ve kazanılan ilk savaştır.**

* Tuğrul Bey'den sonra tahta çıkan Çağrı Bey'in oğlu **Sultan Alparslan**, Anadolu'nun fetih politikasını devam ettirdi ve Kars ile Ani kalelerini fethetti.

***MALAZGİRT MEYDAN SAVAŞI (1071 / Bizans İmparatorluğu – Büyük Selçuklu Devleti)

Sebeup: Bizans'ın, Türkleri Anadolu'dan atmak istemesi.

Sonuçlar:

- a) Büyük Selçuklu Devleti savaşı kazandı.
- b) **Türkiye Tarihi** başladı.
- c) **Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı** ve Türkler kalabalık gruplar halinde Anadolu'ya gelerek yerleşmeye başladı.
- d) Anadolu'da, **I. Anadolu Türk Beylikleri** kuruldu.
- e) Bizans'ın Avrupalı devletlerden yardım istemesi sonucunda **Haçlı Seferleri** başladı.

*Büyük Selçuklu Devleti'nin en parlak dönemi Sultan Alparslan'ın oğlu **Sultan Melikşah** zamanında yaşandı. Melikşah'ın ölümünden sonra devlet zayıfladı.

*Sultan Sencer zamanında, Karahitaylarla yapılan **1141Katvan Savaşı**nı Selçuklular kaybetmiş ve 1157'de Sultan Sencer'in ölümü sonucu devlet yıkılmıştır.(1157)

NOT: Sultan Alparslan ve oğlu Sultan Melikşah döneminde vezirlik yapan **Nizam'ül mülk**, Bağdat'ta **NİZAMİYE MEDRESELERİ**'ni açtı. (Eğitim). Ayrıca, devlet yönetimi ile ilgili **SİYASETNAME** adlı eseri yazdı.

I. ANADOLU TÜRK BEYLİKLERİ

*Malazgirt Zaferinden sonra Sultan Alparslan topladığı kurultayda, “ **Toprak fethedenin malıdır** “ anlayışını ortaya koymuş ve komutanlarını Anadolu’nun fethi ile görevlendirmiştir. Bu komutanlar ise Anadolu’da fethettikleri topraklarda Büyük Selçuklu Devleti’ne bağlı beylikler kurdular. Bu beyliklere, Orta asya’dan gelen Türkler yerleştirildi.

1) Saltuklular(1072-1202)

- * Anadolu’da kurulan ilk Türk beyliğidir.
- * Ebu’l Kasım Saltuk Bey tarafından, Erzurum ve çevresinde kuruldu.
- * Haçlılara ve Gürcülere karşı başarıyla mücadele etti.
- * Erzincan’da, **Mama Hatun Külliyesi** önemli mimari eserleri arasındadır.

2) Danişmentliler (1080-1178)

- * Danişment Ahmet Gazi tarafından, Tokat, Niksar, Sivas, Malatya çevresinde kuruldu.
- * Haçlılara karşı başarılı mücadele etti.
- ** Tokat’ta, **Anadolu’nun ilk medresesi** olan **Yağbasan Medresesini** kurdular.

3-Mengücekler (1080-1228)

- * Mengücek Gazi tarafından, Erzincan ve çevresinde (Kemah, Divriği) kuruldu.
- * Bizans ve Gürcülerle mücadele ettiler.
- *** UNESCO tarafından Dünya Mirası Listesine alınan, **Divriği Ulu Cami ve Da’üş şifası** bu beyliğe ait en önemli mimari eserdir.

4-Artuklular (1102-1409)

- *Selçuklu komutanlarından Artuk Bey’in oğulları tarafından Güneydoğu Anadolu’da kurulan beylik, üç kol halinde (**Hasankeyf Kolu**: Diyarbakır ve çevresi, **Harput Kolu**: Harput ve çevresi, **Mardin Kolu**: Mardin ve çevresi) yaşamını sürdürdü.
- *** Anadolu’da **ilk taş kemerli köprü** olan **Malabadi Köprüsü** bu beylik döneminde yapılmıştır.

5-Çaka Bey Devleti(1081-1093)

- *Çaka Bey tarafından, İzmir ve çevresinde kuruldu.
- *Çaka Bey oluşturduğu donanma ile Bizans ve Haçlılara karşı başarılı mücadele etmiştir.
- *****Çaka Bey, Türk Tarihinin ilk denizcisidir ve kurduğu donanma ise ilk Türk Donanmasıdır.**

I. ANADOLU TÜRK BEYLİKLERİNİN TÜRK TARİHİ’NE KATKILARI

- A) Anadolu’da fethettikleri topraklara Orta Asya’dan gelen Türkleri yerleştirerek Anadolu’da Türk nüfusunun artmasını, Anadolu’nun Türkleşmesini sağlamışlardır.
- B) Anadolu’da fethettikleri topraklarda var olan mimari yapıları korumuşlar ve yeni yapılar inşa ederek Anadolu’yu bayındır hale getirmişler. Ayrıca yeni yeni yerleşim yerleri oluşturmuşlardır.
- C) Bizans, Haçlılar, Gürcüler ve Ermeniler karşı başarıyla mücadele ederek Anadolu topraklarını korumuşlardır.
- D) Anadolu’da Türk -İslam kültürünün yayılmasını sağlamışlardır.
- E) Yerleşim yerlerine Türkçe isimler vererek Anadolu’nun Türkleşme sürecini hızlandırmışlardır.

TÜRKİYE (ANADOLU) SELÇUKLU DEVLETİ(1077-1308)

*Kurucusu **Kutalmış oğlu Süleyman Şah**'tır.

*Malazgirt'ten sonra Bizans'tan Konya, Kütahya, Afyon ve İznik'i almış ve **İznik başkent** olmak üzere devleti kurmuştur.

* Sultan I.Kılıçarslan döneminde gerçekleşen I. Haçlı Seferi sonunda başkent İznik Haçlıların eline geçince, **başkenti Konya**'ya taşıdı.

*** Sultan II.Kılıçarslan döneminde Türkleri Anadolu'dan atmak üzere harekete geçen Bizans ile **Miryokefalon Savaşı** yapıldı.

Önemi:

a) Bizans ile yapılan bu savaşı Selçuklular kazandı.

***b) **Türkler Anadolu'ya kesin olarak yerleşti ve Bizans'ın Türkleri Anadolu'dan atma ümidi sona erdi.**

*** Türkiye Selçuklu Devleti döneminde, Akdeniz'de **Alanya** ve **Antalya**; Karadeniz'de **Sinop** ve **Kırım**'da **Suğdak Limanı** fethedilmiştir.Böylece Akdeniz ve Karadeniz ticaretinde etkin rol oynamışlardır. Ayrıca, **Alanya'da tersane** açmışlardır.

*** **Ticaretin** gelişmesi için ticaret yolları üzerinde **han** ve **kervansaraylar** inşa etmişler, tüccarların mallarını koruma altına alan **sigortacılık** faaliyetini başlatmışlardır.

* Türkiye Selçuklu Devleti döneminde Anadolu'ya gelen **Yunus Emre, Mevlâna, Hacı Bektaş-ı Veli, Ahi Evran** Anadolu'da sosyal, dini, kültürel alanda faaliyette bulundular.

*****AHİLİK TEŞKİLATI:** Amacı, Anadolu Türk halkına meslek edindirmek ve **güzel ahlâk** sahibi olmayı öğretmektir. **Çırak-kalfa-usta** sistemine göre **mesleki eğitim** veren bir eğitim kurumu özelliği yanı sıra **esnaf ve zanaatkârlar arasında işbirliği ve dayanışmayı** da sağlamıştır.

* En parlak dönem Sultan **I. Alaeddin Keykubat** dönemidir. Bu dönemde ,**1231** tarihinde yapılan **Yassıçimen Savaşı'nda** Harzemşahlar Devleti yenilgiye uğratılmış ve bunun sonucunda Moğollarla sınır komşusu olunmuştur.

*****Kösedağ Savaşı (1243):** Türkiye Selçuklu ile Moğollar arasında yapılan savaşı Moğollar kazanmış, Türkiye Selçuklu Devleti ve Anadolu toprakları Moğol hakimiyetine girmiştir. Bu savaşın sonunda Türkiye Selçuklu Devleti'nin Anadolu'da otoritesini kaybetmesi sonucu **II. Anadolu Türk Beylikleri** kurulmuştur.

* Sultan II. Mesut'un ölümünden sonra Türkiye Selçuklu Devleti devlet yıkılmıştır..(1308)